

*Załącznik
do uchwały nr.....
Rady Gminy Osieczna
z dnia .....*

**Gminny Program Wspierania Rodziny
na lata 2016-2018**

Spis treści

I WPROWADZENIE I DIAGNOZA PROBLEMU	3
1. Wprowadzenie	3
2. Uzasadnienie wprowadzenia programu	3
3. Podstawy działań ujętych w Programie	4
4. Diagnoza społeczna w Gminie Osieczna	4
5. Zasoby instytucjonalne działające w obszarze wspierania rodzin na terenie Gminy Osieczna i inni partnerzy we współpracy	6
6. Analiza SWOT	7
II POSTANOWIENIA OGÓLNE.....	8
1. Czas realizacji Programu	8
2. Odbiorcy Programu	8
3. Zakładane efekty realizacji Programu.....	8
4. Realizatorzy Programu.....	8
5. Źródła finansowania.....	9
III CELE PROGRAMU I ZADANIA W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY	9
IV MONITORING REALIZACJI PROGRAMU	10

I WPROWADZENIE I DIAGNOZA PROBLEMU

1. Wprowadzenie.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, które kształtuje jego uczucia, postawy oraz wywiera ogromny wpływ na powstawanie systemu wartości, norm i wzorców postępowania.

Pomimo powstawania wielu nowych instytucji, nastawionych na wspieranie rozwoju człowieka, żadna z nich nie jest w stanie zastąpić rodziny, która nadal jest najważniejszym środowiskiem życia i rozwoju człowieka.

Właściwie funkcjonująca wspólnota rodzinna, stanowi wartościowe środowisko socjalizacyjne i wychowawcze dla swoich członków, którzy szukają w nim oparcia, wzmocnienia, poczucia bezpieczeństwa oraz zaspokojenia podstawowych potrzeb.

W przypadku jednak jakiegokolwiek dysfunkcyjności rodziny, dziecko ma prawo do specjalnej ochrony i pomocy państwa. Osłabienie rodziny zarówno w sferze materialno-bytowej, jak i w sferze więzi rodzinnych wymaga podjęcia stosownych kroków ze strony państwa. Wszelkie działania podejmowane dla dobra dziecka i jego rodziny powinny być spójne i zgodne z potrzebami osób. W związku z tym Gmina Osieczna od lat prowadzi działania pomocowe dla rodzin z dysfunkcjami. Na terenie gminy funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze – gminne świetlice.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018 jest wspomaganie dzieci oraz udzielanie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny koncentrować się na wspomaganie osób i rodzin wymagających wsparcia w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej, a także wzmocnieniu i odzyskaniu zdolności do pełnego i samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

2. Uzasadnienie wprowadzenia programu.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.) ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy m. in. opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny.

W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, by działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji (Ośrodek Pomocy Społecznej, Szkoły, Sąd, Policja). W związku z powyższym zostaje wprowadzony trzyletni Gminny Program Wspierania Rodziny

w Gminie Osieczna na lata 2016-2018, którego priorytetem będzie stworzenie działań profilaktycznych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu mieszkańców.

3. Podstawy działań ujętych w Programie.

Podstawy działań ujętych w ramach Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 332 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1286),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 124 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

4. Diagnoza społeczna w Gminie Osieczna.

Diagnoza lokalna dotycząca dysfunkcyjności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych została dokonana w oparciu o dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Osiecznej. Rodziny z dysfunkcjami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią znaczną część klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: przemoc domowa, uzależnienia, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych. Dysfunkcje te wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, niezaradnością prowadzenia gospodarstwa domowego, nieumiejętnością gospodarowania budżetem domowym, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym i zawodowym. Istotną rolę zgodną z polityką społeczną państwa odgrywa praca socjalna w połączeniu ze wsparciem finansowym, rzeczowym lub żywieniowym. To pracownicy socjalni są pierwszymi osobami, które mają bezpośredni kontakt z rodziną w środowisku. Dopiero po zdiagnozowaniu problemów w rodzinie, pracownik socjalny wprowadza asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z nią. Aktualnie taką rolę w Gminie Osieczna, którego wsparcie zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej pełni jedna osoba z wykształceniem pedagogicznym i doświadczeniem w pracy z dziećmi i rodziną. Obecnie wsparciem asystenta objętych jest 9 rodzin, w tym 20 osób to dzieci. Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na

aktywnym wspieraniu rodziny. Asystent rodziny zajmuje się niezależnie od pracowników socjalnych wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Głównym celem asystenta jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Praca asystenta ma charakter kompleksowy. Osoba pełniąca funkcję asystenta dba o rozwiązanie podstawowych problemów socjalnych rodzin (mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych itp.), a także wspiera w podejmowaniu aktywności społecznej i zawodowej. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem. Praca asystenta zgodnie z założeniami ustawy jest realizowana również w przypadku umieszczenia dziecka w tzw. pieczy zastępczej, wówczas asystent uczestniczy we wszystkich działaniach podejmowanych na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej. Według analizy pracowników socjalnych, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zdiagnozowano w 10 środowiskach, przy czym część tych rodzin przy zapewnieniu wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej jest w stanie zapewnić dziecku właściwy rozwój fizyczny i duchowy, co daje szansę na pozostawienie dziecka w rodzinie biologicznej. Po dokonaniu dogłębnej analizy powyższych środowisk przez pracowników socjalnych należy uznać, że istnieje zagrożenie, iż działania podejmowane przez tutejszy Ośrodek okażą się niewystarczające, między innymi z uwagi na brak współpracy rodziny. Zatem w sytuacji zagrożenia dobra dziecka Sąd Opiekuńczy może zarządzić środek zapobiegawczy w formie umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub rodzinie zastępczej.

Zadania ujęte w Programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych. W niezawodowych rodzinach zastępczych umieszczone jest dwoje dzieci, pochodzących z terenu naszej gminy. Do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny niezbędna jest analiza danych o rodzinach z terenu Gminy Osieczna, objętych wsparciem m.in. Ośrodka Pomocy Społecznej. W 2015 roku z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej skorzystało 217 rodzin o ogólnej liczbie w tych rodzinach 693.

Poniższa tabela przedstawia powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej:

L.p.	Wyszczególnienie	Liczba rodzin
1	Ubóstwo	132
2	Bezrobocie	96
3	Potrzeba ochrony macierzyństwa	57
	W tym: wielodzietność	32
5	Długotrwała lub ciężka choroba	64
6	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	43
	W tym: Rodziny niepełne	24
	Rodziny wielodzietne	9
7	Niepełnosprawność	67
8	Alkoholizm	13
9	Zdarzenie losowe	1

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Osiecznej

Powyższe dane wskazują, że kwestia ubóstwa jest czynnikiem dominującym w strukturze udzielania pomocy, kolejnym przeważającym powodem jest bezrobocie. W rodzinach wychowujących dzieci, zamieszkujących teren Gminy Osieczna głównymi przyczynami ubóstwa są przede wszystkim bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba oraz alkoholizm.

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie Gdańskim wynika, że na terenie Gminy Osieczna na koniec 2015 r. liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne wyniosła 149 w tym 93 kobiety. Dodatkową formę pomocy dla rodzin stanowią również świadczenia rodzinne oraz fundusz alimentacyjny.

5. Zasoby instytucjonalne działające w obszarze wspierania rodzin na terenie Gminy Osieczna i inni partnerzy we współpracy.

Instytucje i organizacje realizujące zadania i działania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny oraz inne pełniące funkcje wspierające:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Osiecznej,
- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Komenda Powiatowa Policji w Starogardzie Gdańskim i lokalny Posterunek Policji w Lubichowie,

- Zespół Szkół Publicznych w Osiecznej,
- Zespół Szkół Publicznych w Szlachcie,
- świetlice,
- Stowarzyszenie na rzecz osób niepełnosprawnych "Leśne Słoneczko",
- Przychodnia NZOZ "Medicus",
- Biblioteka Gminna,
- Centrum Integracji Społecznej (CIS) w Osówku,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Starogardzie Gdańskim,
- kuratorzy sądowi,
- Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim,
- placówki leczenia uzależnień,
- psychologowie i pedagodzy szkolni,
- kościoły,
- kluby sportowe,
- organizacje pozarządowe,
- inni.

6. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – wyszkolona kadra pracownicza, – współpraca z instytucjami działającymi na rzecz rodziny, – prowadzenie wszelkich działań mających na celu zapobieganie wszelkim dysfunkcjom w rodzinach, – efektywne prowadzenie pracy socjalnej i możliwość współpracy z asystentem rodziny w środowisku, – realizacja programów profilaktycznych, – otwartość na współpracę ze środowiskiem lokalnym, – zabezpieczenie w budżecie gminy środków na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> – brak punktu konsultacyjnego i fachowej pomocy psychologa, – zbyta mała aktywność i gotowość ze strony społeczności lokalnej do współpracy, – niewystarczające środki finansowe na szerszą skalę działań na rzecz rodzin, – brak wolontariatu.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskania środków finansowych zewnętrznych, – rosnąca świadomość społeczna, – utworzenie stanowiska pracy psychologa. 	<ul style="list-style-type: none"> – złożoność problemów rodzin, – zatracanie rodzinnych wartości.

II POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Czas realizacji Programu.

Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany na lata 2016-2018.

2. Odbiorcy Programu.

Odbiorcami Gminnego Programu Wspierania Rodziny są:

1. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
2. Dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia i nie sprawuje należytej opieki,
3. Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

Wszystkie dzieci i rodziny objęte pomocą wymagają ochrony ich praw i wolności oraz wsparcia dla zapewnienia harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka. Prowadzi do niepowodzeń szkolnych oraz wykluczenia społecznego. Rodzina wypełniając swoją funkcję wychowawczą, wpływa na jakość życia młodego pokolenia, jego prawidłowy rozwój emocjonalny i intelektualny.

3. Zakładane efekty realizacji Programu.

Spodziewane efekty realizacji Programu:

- polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
- poczucia bezpieczeństwa socjalnego,
- podniesienie poziomu i rozwój różnorodnych form pomocy rodzinie,
- ograniczenie patologii społecznej,
- zminimalizowanie negatywnych zachowań,
- poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wymagających wsparcia i pomocy,
- pozostawienie dzieci w rodzinie biologicznej,
- reintegracja rodziny naturalnej poprzez powrót dziecka do rodziny,
- konsolidacja działań różnych grup społecznych, organizacji pozarządowych, instytucji.

4. Realizatorzy Programu.

Realizatorami Programu są:

- Samorząd lokalny,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminna Świetlica,
- Zespół Szkół Publiczne i Przedszkole Samorządowe w Osiecznej,
- Zespół Szkół Publicznych i Przedszkole Samorządowe w Szlachcie.

5. Źródła finansowania.

W realizacji działań programowych stosowane będą mechanizmy finansowe pozwalające na jak najskuteczniejsze i najpełniejsze wykonywanie złożonych celów. Środki na realizację Programu pochodzić mogą z:

- budżetu Gminy (planowane w toku prac nad budżetem gminy),
- budżetu państwa (programy rządowe, konkursy, granty itp.).

III CELE PROGRAMU I ZADANIA W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

Cel główny: Wspierania rodziny przeżywającej trudności w celu przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych.

Cel szczegółowy 1: Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka w rodzinach dysfunkcyjnych.

Zadania:

- zapewnienie dziecku i rodzinie wsparcia i pomocy asystenta rodziny,
- dożywianie dzieci w szkołach, przedszkolach,
- zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w pieczy zastępczej,
- monitorowanie sytuacji w rodzinie przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych,
- monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych,
- ochrona dzieci i młodzieży przed uzależnieniami, przemocą w rodzinie, przestępczością,
- prowadzenie działalności profilaktycznej na rzecz rodziny,
- doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci i rodziny,
- upowszechnianie informacji dotyczących uprawnień rodziny i jej członków,
- realizacja programów profilaktycznych i terapeutycznych.

Cel szczegółowy 2: Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego

Zadania:

- udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej i żywieniowej z Ośrodka Pomocy Społecznej oraz

świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego,

- praca socjalna świadczona przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Osiecznej,
- udzielanie dzieciom i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych stypendiów i zasiłków szkolnych,
- zapewnienie rodzinie wsparcia w formie asystenta rodziny,
- umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych,
- działania aktywizujące społecznie i zawodowo na rzecz rodzin, w których członkowie rodziny są bez pracy,
- monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin problemowych i środowisk patologicznych,
- współpraca z innymi instytucjami świadczącymi pomoc na rzecz rodzin np. Sąd, Policja itp.,
- współpraca ze szkołami w zakresie pomocy wychowawczej i opiekuńczej, objęcie przez placówki oświatowe pomocą pedagogiczną.

IV. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Wójt Gminy Osieczna sprawuje na bieżąco nadzór nad realizacją Programu i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w programie.